

Perheoikeudelliset palvelut 2023

Perheoikeudellisten sopimusten määrät vaihtelevat huomattavasti hyvinvointialueittain

PÄÄLÖYDÖKSET

Vanhemmuuden vahvistaminen:

- Vanhemmuus tunnustetaan pääosin ennen lasten syntymää.
- Vahvistaminen perustuu lähes aina vanhemmuuden tunnustamiseen. Tuomioistuimet vahvistavat vanhemmuuksia vain harvoin.
- Oikeusgeneettisiä isyystutkimuksia tehtiin 1 564.

Sopimuksia vahvistettiin seuraavasti:

- Lapsen huollosta 5 890
- Asumisesta 11 740
- Tapaamisoikeudesta 12 964
- Elatusavusta 43 435.

Elatusapusopimus vahvistettiin vuoden 2023 aikana 3,9 prosentille lapsia. Eniten sopimuksia vahvistettiin Kymenlaaksossa, 6,5 prosentille ja vähiten Länsi-Uusimaalla, 2,5 prosentille lapsia.

Perheoikeudellisten sopimusten määrä on puolittunut vuodesta 2018 vuoteen 2023. Erityisen voimakkaasti on vähentynyt huoltosopimusten määrä, koska lapsen yhteishuolto ei nykyisin edellytä erillisen huoltosopimuksen tekemistä, mikäli vanhemmuus on tunnustettu jo raskausaikana. Elatusta ja tapaamisoikeutta koskevien sopimusten määrän pienemiseen ei ole osoitettavissa yhtä selkeää syytä. Vuoroasumissopimusten yleisyys on pysynyt edellisten vuosien tasolla.

Isyys vahvistetaan edelleen aina erikseen, mikäli syntyvän lapsen vanhemmat eivät ole avioliitossa. Vuonna 2023 isyys vahvistettiin tunnustamisella 22 667 lapselle. Valtaosa isyyksistä tunnustettiin ennen lapsen syntymää ja vain 11 prosentissa lapsen syntymän jälkeen.

Tilastoon sisällytetään vain sosiaalitoimen vahvistamat sopimukset – vanhemmat voivat sopia lasten huollosta, asumisesta ja tapaamisesta myös keskenään.

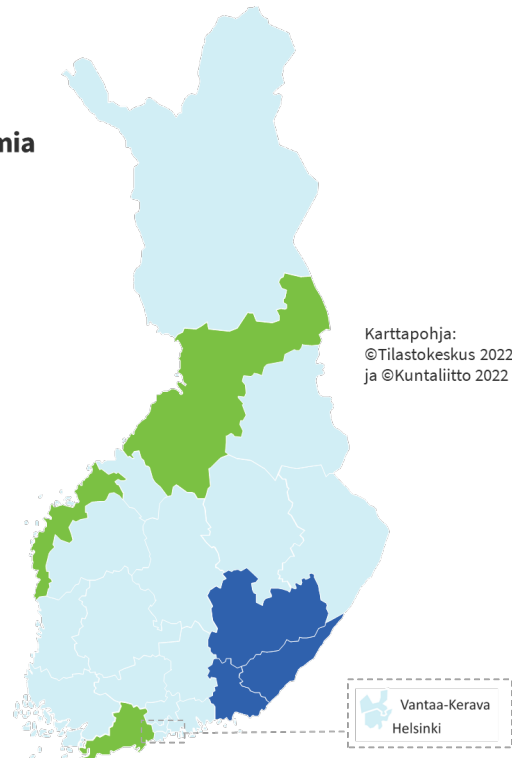
Tilaston tiedot kerätään hyvinvointialueilta, Digi ja väestötietovirastolta, Oikeusrekisterikeskukselta sekä THL:n oikeuskemiatyöyksiköltä.

Kuvio 1. Perheoikeudelliset sopimuksia tehtiin paljon Etelä-Savossa, Etelä-Karjalassa ja Kymenlaaksossa.

Sosiaalitoimen vahvistamia sopimuksia lapsen elatuksesta, asumisesta, tapaamisoikeudesta ja huollosta vuoden 2023 aikana.

Vähän sopimuksia per 0–17-vuotiaat

Paljon sopimuksia per 0–17-vuotiaat

Martta Forsell
etunimi.sukunimi@thl.fi

Anne Forss
etunimi.sukunimi@thl.fi

Sisällysluettelo

Vanhemmuuden vahvistaminen	3
Isyyden tunnustaminen ja vahvistaminen	3
Äitiyden tunnustaminen ja vahvistaminen	4
Vanhemmuuden selvittämiset.....	4
Oikeusgeneettiset isyystutkimukset	5
Perheoikeudelliset sopimukset	
Sopimukset lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta	6
Vahvistetut elatusapusopimukset.....	8
Olosuhdeselvitykset.....	10
Hyvinvointialueiden väliset erot perheoikeudellisissa palveluissa	10
Käsitteet ja määritelmät	12
Laatuseloste (SVT).....	14

Vanhemmuuden vahvistaminen

Vanhemmuuslaki (775/2022)¹ säätelee isyyden ja äitiyden (vanhemmuus) toteamista, selvittämistä, vahvistamista ja kumoamista. Lapsen äiti on aina se, joka on synnyttänyt lapsen ja Isyys voidaan todeta avioliiton perusteella. Muissa tapauksissa vanhemmuus erikseen vahvistetaan Digi- ja väestötietovirastossa (DVV) tai tuomioistuimen päätöksellä.

Isyyden tunnustaminen ja vahvistaminen

Tunnustamisen perusteella tai tuomioistuimen päätöksellä vahvistettiin 22 815 avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen isyys.

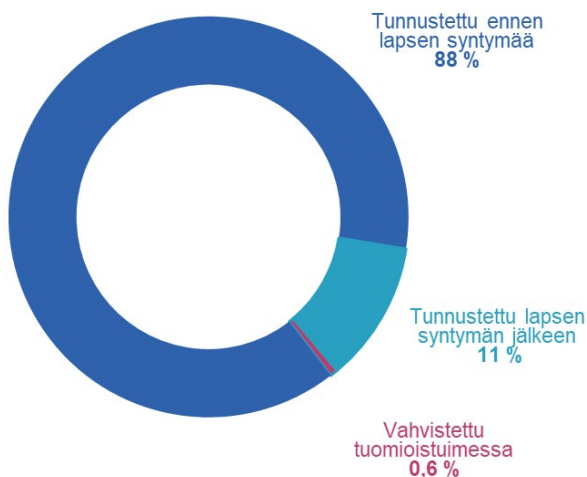
Tilastoja vuonna 2023 syntyneistä lapsista ja heidän vanhemmistaan ei ole vielä käytettävissä huhtikuussa 2024. Vuonna 2022 puolelle (51 %) syntyneistä todettiin isyys avioliiton perusteella. Isyys jäi vahvistamatta noin 3 prosentille (noin 1 200) syntyneistä lapsista. Lasten määrä on arvioitu vuonna 2022 syntyneiden lasten määrän ja vahvistettujen isyyksien, eikä yksittäisten lasten tietojen perusteella. (Taulukko 1)

Taulukko 1. Isyyden selvittäminen ja vahvistaminen, lkm. 2018–2023.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Syntyneitä lapsia	47 577	45 613	46 463	49 594	44 951	
Avioliiton ulkopuolella syntyneet	21 225	20 723	21 439	23 669	21 850	
<i>Avioliiton ulkopuolella syntyneet, %</i>	44,6	45,4	46,1	47,7	48,6	
Lapsia, joiden isyys vahvistettu	20 795	19 839	20 472	22 735	20 614	22 815
<i>Isyys vahvistettu avioliiton ulkopuolella syntyneille, %</i>	98,0	95,7	95,5	96,1	94,3	
Tunnustamisen perusteella vahvistetut isyydet	20 738	19 783	20 423	22 689	20 580	22 667
<i>Tunnustamisten osuus vahvistamisista, %</i>	99,7	99,7	99,8	99,8	99,8	99,4

Lähes kaikki isyydet vahvistettiin tunnustamisen perusteella. Isyyden on voinut tunnustaa ennen lapsen syntymää vuodesta 2016. Vuonna 2023 tätä mahdollisuutta käytettiin 88 prosentissa vahvistetuista isyyksistä. Isyyden vahvistamiskanteiden pohjalta vahvistettiin tuomioistuimissa 148 isyyttä. Tähän lukuun sisältyvät isyyden vahvistamiset sekä alaikäisille että täysi-ikäisille lapsille. (Kuvio 2)

Kuvio 2. Isyyden tunnustamisten ja tuomioistuimessa vahvistettujen isyyksien osuudet kaikista vahvistetuista isyyksistä, 2023.

Isyyden tunnustaminen ja vahvistaminen

Isyys voidaan tunnustaa ennen lapsen syntymää äitiysneuvolassa tai lastenvalvojalla. Lapsen syntymän jälkeen isyyden tunnustamisen vastaanottaa yleensä lastenvalvoja.

Isyyden vahvistamisella tarkoitetaan prosessia, jossa vahvistetaan lapselle isä. Isyys voidaan vahvistaa joko tunnustamisen perusteella Digi- ja väestötietovirastossa tai isyyden vahvistamista koskevan oikeudenkäynnin seurauksena tuomioistuimen päätöksellä.

¹ Vanhemmuuslaki tuli voimaan 1.1.2023. Vuonna 2022 voimassa olivat erilliset [isyyslaki 11/2015](#) ja [äitiyslaki 253/2018](#).

Äitiyden tunnustaminen ja vahvistaminen

Äitiys voidaan tunnustaa ennen lapsen syntymää äitiysneuvolassa tai lastenvalvojalla. Tunnustaminen on mahdollista, mikäli hedelmöityshoidosta esitetään hedelmöityshoitoklinikan antama todistus ja suostumus hedelmöityshoittoon on annettu 1.4.2019 jälkeen.

Äitiyden vahvistaminen. Hedelmöityshoittoon suostumuksen antanut nainen voidaan vahvistaa lapsen äidiksi Digi- ja väestötietoviraston tai tuomioistuimen päätöksellä.

Äitiyden tunnustaminen ja vahvistaminen

Lapselle on voitu vahvistaa toinen äiti hedelmöityshoittoon suostumisen perusteella vuodesta 2019. Äitiyden ennen lapsen syntymää tunnusti 182 äitiä ja lapsen syntymän jälkeen 14 äitiä vuonna 2023.

Taulukko 2. Äitiyden vahvistamiset, 2020–2023.

	2020	2021	2022	2023
Yhteensä	128	165	190	196
näistä tunnustettu				
Ennen syntymää	111	155	176	182
Syntymän jälkeen	17	10	14	14

Lähde: Digi- ja väestötietovirasto.

Vanhemmuuden selvittämiset

Vanhemmuuden selvittämisen tarkoituksena on hankkia sellaisia tietoja, joiden nojalla lapselle voidaan vahvistaa tai todentaa isä tai toinen äiti.

Taulukko 3. Isyyden selvittäminen ja vahvistaminen 2018–2023.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lapsia, joiden isyys vahvistettu	20 795	19 839	20 472	22 735	20 614	22 815
Tunnustamisen perusteella (DVV:n vahvistamat) ¹	20 738	19 783	20 423	22 689	20 580	22 667
- joista lapsen syntymää edeltävät tunnustamiset	16 709	16 329	16 899	18 887	17 805	20 081
- joista lapsen syntymän jälkeiset tunnustamiset	4 029	3 454	3 524	3 802	2 775	2 586
Tuomioistuimen vahvistamia ²	57	56	49	46	34	148
Lapsen syntymää edeltävien isyyden tunnustamisten peruuttamiset / kiistämiset ³	16	17	16	25	7	
Isyyden selvittäminen keskeytetty	771	567	390	453	470	368
Vanhemmuuden selvittäminen 6 kk kuluessa syntymästä, kun vanhemmuus vahvistettu raskaudenaikaisen tunnustamisen perusteella ⁴	10
Isyyden selvittämiset lapsille, jotka syntyneet avioliiton aikana ja vanhemmat pyytäneet isyyden selvittämistä 6 kk kuluessa lapsen syntymästä.	55	50	50	41	40	47

¹ Vuodesta 2023 alkaen lähteenä DVV (aikaisemmin kunnat).

² Aiemmin tiedot kuntien lastenvalvojilta, jotka ovat ajaneet alaikäisen lapsen puolesta kannetta isyyden vahvistamiseksi. Vuodesta 2023 alkaen tiedot on saatu Oikeusrekisterikeskukselta. Vuoden 2023 tietoihin sisältyvät myös isyyden vahvistamiset yli 18-vuotiaille, joissa henkilö on itse nostanut kanteen isyyden vahvistamiseksi.

³ Tunnustamisen peruuttamisen mahdollisuus lapsen syntymän jälkeen on poistunut vanhemmuuslain myötä. Peruuttaminen ja kiistäminen on edelleen mahdollista, mutta se pitää tehdä ennen lapsen syntymää Digi- ja väestötietovirastolle.

⁴ Selvittämisprosessi on ollut mahdollinen vain, jos vanhemmuus on tunnustettu raskausaikana vanhemmuuslain ollessa voimassa eli 1.1.2023 jälkeen.

Isyyden selvittäminen keskeytettiin vuonna 2023 yhteensä 368 tapauksessa ([Vanhemmuuslaki 14 §](#)). Avioliiton aikana syntyneen lapsen vanhemmat pyysivät isyyden selvittämistä kuuden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä 47 lapsen osalta.

Vanhemmuus voidaan selvittää lapselle, jolle on vahvistettu vanhempi raskaudenaikaisen tunnustamisen perusteella. Vanhemmat voivat pyytää selvittämistä 6 kk sisällä lapsen syntymästä ([Vanhemmuuslaki 6 §](#)). Vuonna 2023 tällaisia selvityksiä tehtiin 10.

Oikeusgeneettiset isyystutkimukset

Oikeusgeneettisiä isyystutkimuksia tehtiin vuonna 2023 lastenvalvojan tilauksesta yhteensä 1 564. Isyystutkimusten määrä on viime vuosina vastannut noin 3,5 prosenttia syntyneiden lasten määrästä.

Taulukko 4. Lastenvalvojen tilaamat oikeusgeneettiset isyystutkimukset, lkm. 2018–2023.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Koko maa	1 612	1 563	1 643	1 588	1 419	1 564

Lähde: THL:n oikeuskemiayksikkö.

Taulukko 5. Lastenvalvojen tilaamat oikeusgeneettiset isyystutkimukset hyvinvointialueittain*, lkm. 2021–2023.

	2021	2022	2023
Koko maa	1 588	1 419	1 564
Etelä-Karjala	24	21	28
Etelä-Pohjanmaa	51	45	41
Etelä-Savo	31	17	21
Helsingin kaupunki	252	254	304
Itä-Uusimaa**	14	17	21
Kainuu	15	14	22
Kanta-Häme	40	34	42
Keski-Pohjanmaa	8	10	8
Keski-Suomi	64	56	51
Keski-Uusimaa***			44
Kymenlaakso	41	31	37
Lappi	48	48	57
Länsi-Uusimaa	132	128	158
Pirkanmaa	186	177	152
Pohjanmaa	30	23	36
Pohjois-Karjala	40	28	43
Pohjois-Pohjanmaa	83	71	84
Pohjois-Savo	45	54	45
Päijät-Häme**	57	45	52
Satakunta	63	43	46
Vantaa-Kerava***	219	187	148
Varsinais-Suomi	138	113	120
Ahvenanmaa	7	3	4

Lähde: THL:n oikeuskemiayksikkö.

* Perheoikeudellisten palveluiden järjestämisvastuu on ollut 2021–2022 kunnilla.

** Päijät-Häme sisältää Myrskylän ja Pukkilan tiedot vuosina 2021 ja 2022, vaikka ne kuuluvat Itä-Uusimaahan.

*** Vantaa-Kerava sisältää Keski-Uudenmaan tiedot vuosina 2021 ja 2022.

Sopimukset lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta

Lapsen vanhemmat voivat tehdä sopimuksen lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta joko suullisesti tai kirjallisesti. Jotta sopimus olisi täytäntöönpanokelpoinen, tulee sen olla kirjallisesti laadittu ja sosiaalitoimen vahvistama. Vain kirjallisesti tehdyt ja sosiaalitoimen vahvistamat sopimukset tilastoidaan. Huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta voidaan sopia samassa sopimuksessa tai sopia vain esim. tapaamisoikeudesta. Taulukossa 6 on mukana kaikki kirjallisesti tehdyt sopimukset.

Taulukko 6. Sosiaalitoimen vahvistamia sopimuksia lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta yhteensä, lkm. 2018–2023.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Yhteensä	49 043	45 181	30 102	24 870	22 037	20 759
Näistä						
Uusia sopimuksia	38 478	35 752	22 162	17 328	15 724	15 101
Muutettu tuomioistuinten päätöstä	512	461	426	454	414	411
Muutettu sosiaalitoimen vahvistamaa sopimusta	10 053	8 968	7 514	7 088	5 896	5 247

Huoltosopimusten määrä on vähentynyt merkittävästi 1.12.2019 voimaan tulleen lakimuutoksen² seurauksena. Nykyisin vanhemmuuden ennen lapsen syntymää tunnustaneesta vanhemmasta tulee automaattisesti myös lapsen huoltaja sen jälkeen, kun Digi- ja väestötietovirasto on vahvistanut vanhemmuuden. Aiemmin näissä tilanteissa tuli tehdä erillinen sopimus yhteishuollosta.

Sopimusten määrä on vähentynyt vuodesta 2018 seuraavasti:

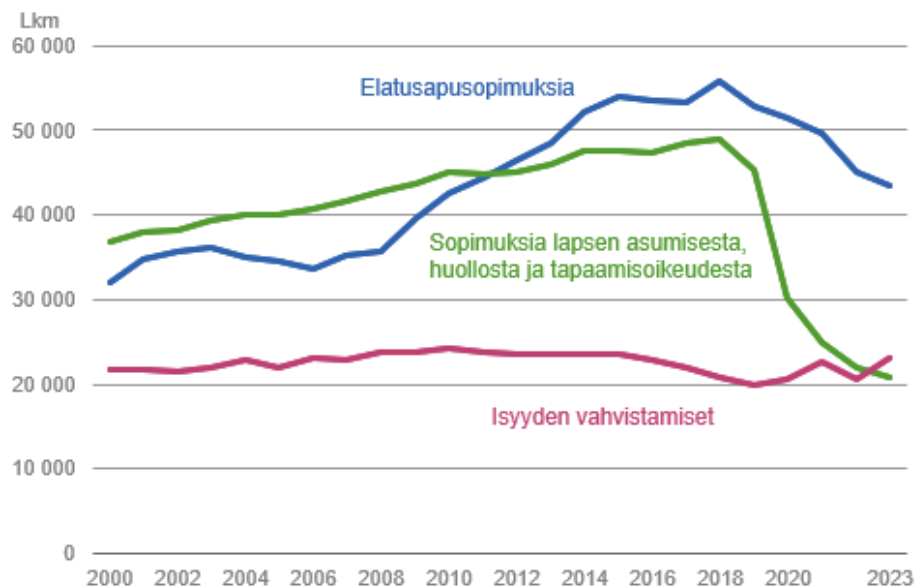
- Huolto sopimusten määrä viidennekseen (-80 %)
- Tapaamisoikeussopimusten määrä puolittunut (-50 %)
- Asumissopimusten määrä puolittunut (-45 %)

Toisin kuin huoltosopimusten osalta, muiden perheoikeudellisten sopimusten määrän pienemiseen ei ole selvää syytä. Aiemmin oli paikoin tapana, että isyyden tunnustamisen yhteydessä tehtiin myös sopimukset huollosta ja asumisesta, vaikka se ei olisi ollut ajankohdasta. Saman suuntaisesta kehityksestä voikin olettaa, että huoltosopimusten väheneminen on heijastunut myös muihin sopimusmääriin. Toisaalta erityisesti elatusapusopimukset tehdään nimenomaan erotilanteen jälkeen, eikä vanhemmuuden tunnustamisen käytännöillä pitäisi olla mitään vaikutusta elatusapusopimusten määrään.

On myös mahdollista, että viime vuosien vahva panostus erotilanteen palveluiden kehittämiseen riitaisten erojen määrän vähentämiseksi ja vanhempien toimivan yhteistyövanhemmuuden vahvistamiseksi näkyy sopimustilastoissa. Kun vanhemmat kykenevät sopimaan lapsen asioista yhteistyössä, ei lastenvalvojien tukea tarvita, eikä myöskään synny tilastoissa näkyviä sosiaalihuollon vahvistamia sopimuksia.

Vuoden 2023 tietoihin vaikuttaa merkittävästi se, että tiedot on kerätty ensimmäistä kertaa hyvinvointialuetasoisina. Syntyneiden lasten määrä väheni ennakkotietojen mukaan 4 prosenttia vuodesta 2022. Vuodesta 2018 syntyneiden lasten määrä on vähentynyt 9 prosenttia ja lasten kokonaismäärä 3 prosenttia.

² [Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983](#)

Kuvio 3. Sosiaalitoimen vahvistamat perheoikeudelliset sopimukset sekä vahvistetut isyydet, 2000–2023.

Huoltosopimuksista 76 prosentissa (4 481 sopimusta) sovittiin yhteinen huolto molemmille vanhemmille ja 24 prosentissa yksin toiselle vanhemmalle (1 409 sopimusta). Osuudet vastasivat vuoden 2022 tasoa. Tapaamisoikeussopimusten määrä väheni 8 prosenttia. (Taulukko 7)

Taulukko 7. Sosiaalitoimen vahvistamia sopimuksia lapsen asumisesta, tapaamisoikeudesta ja huollosta, lkm. 2018–2023.

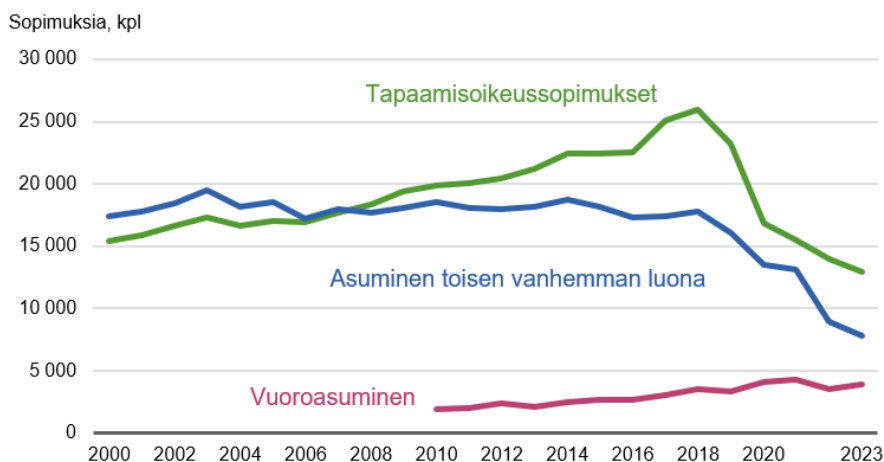
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Asuminen vain toisen vanhemman luona	17 796	16 040	13 537	13 092	8 994	7 835
Vuoroasuminen molempien vanhempien luona	3 562 ¹	3 330 ¹	4 146	4 331	3 509	3 905
Tapaamisoikeus	25 920	23 222	16 848	15 477	14 012	12 964
Lapsen huolto yhteensä	29 727	27 214	13 288	7 278	6 375	5 890
Näistä						
- Huollosta yksin toiselle vanhemmalle	2 041	1 889	1 792	1 646	1 558	1 409
- Yhteisestä huollosta molemmille vanhemmille	27 686	25 325	11 496	5 632	4 817	4 481

¹ Tämän lisäksi on sovittu asumisesta (lapsen oltava kirjoilla yhdessä osoitteessa 30.11.2019 saakka).

Elatusapusopimuksella turvataan lapsen elatus, jos vanhempi ei muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta taikka jos lapsi ei pysyvästi asu vanhempansa luona.

Sopimus vahvistetaan joko kunnan sosiaalitoimessa tai tuomioistuimen päätöksellä.

Kuvio 4. Sosiaalitoimen vahvistamat sopimukset asumisesta ja tapaamisoikeudesta 2000–2023.

Yksinhuoltajavanhemman tai molempien vanhempien lisäksi 428 lapsella on oheishuoltaja. Lapsen huoltajana on vain oheishuoltaja 68 lapsella. Oheishuoltajan luona asui 95 lasta vuonna 2023.

Taulukko 8. Sopimukset oheishuoltajuudesta, lkm. 2020–2023.

	2020	2021	2022	2023
Lapsella on oheishuoltaja vanhemman / vanhempien lisäksi	517	486	450	428
Lapsella on pelkästään oheishuoltaja	94	65	65	68
Lapsi asuu oheishuoltajan / oheishuoltajien luona	99	106	111	95
Vuoroasuminen:				
Äidin / oheishuoltajan luona	8	18	11	9
Isän / oheishuoltajan luona	1	2	1	2
Vanhempien / oheishuoltajan luona	0	0	3	2

Vahvistetut elatusapusopimukset

Kuntien sosiaalitoimi vahvisti vuonna 2023 yhteensä 43 435 elatusapusopimusta. Sopimukset koskivat 4,2 prosenttia alle 18-vuotiaista.

Sopimusten määrä on vähentynyt neljänneksen (-22 %) vuodesta 2018. Vuonna 2023 sopimusten määrä vastasi lähes edellisen vuoden tasoa (-3 %).

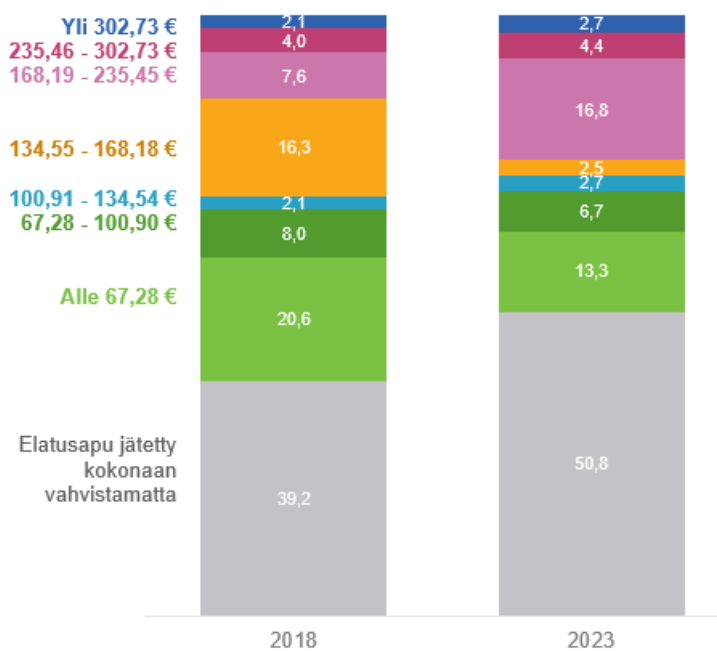
Taulukko 9. Sosiaalitoimen vahvistamia elatusapusopimuksia, lkm. 2018–2023.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Yhteensä	55 785	52 745	51 357	49 656	44 951	43 435
Osuus kaikista alle 18-vuotiaista	5,3 %	5,0 %	4,9 %	4,8 %	4,4 %	4,2 %
Näistä euromäärää on muutettu	11 066	10 552	10 615	9 876	8 736	8 124
Näistä						
Alennettu	7 875	7 498	8 077	7 309	6 312	5 887
Alennettujen osuus-%	71 %	71 %	76 %	74 %	72 %	72 %
Korotettu	3 191	3 054	2 538	2 567	2 424	2 237
Korotettujen osuus-%	29 %	29 %	24 %	26 %	28 %	28 %

Kaikista vuoden 2023 aikana vahvistetuista elatusapusopimuksista 19 prosentissa muutettiin aiemmin tehtyä sopimusta (taulukko 9). Yleisimmin sopimuksen muutoksen syynä oli elatusavun alentaminen (72 % tapauksista).

Euromäärä jätettiin vahvistamatta 51 prosentissa elatusapusopimuksista (20 068 sopimusta). Syynä oli esim. elatusvelvollisen puutteellinen elatuskyky. Vuodesta 2018 näiden sopimusten osuus on noussut 12 prosenttiyksikköä. Vahvistettujen sopimusten euromäärät ovat nousseet vuodesta 2018. Yleisin suuruusluokka, johon sopimuksia vahvistettiin, oli 168–235 euroa (6 659 sopimusta). (Kuvio 5, taulukko 10).

Kuvio 5. Vahvistetut elatusapusopimukset, euromääriäisten sopimusten osuudet vuonna 2018 ja vuonna 2023.

Taulukko 10. Elatusapusopimukset vuoden viimeisen elatusavun euromäärän mukaan euroa/kk/lapsi, lkm. 2018–2023.

	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	2022	%	2023	%
Alle 67,28 eur	10 415	20,6	8 687	18,2	8 547	18,4	7 522	16,7	5 364	13,1	5 277	13,3
67,28–100,90 eur	4 039	8,0	3 831	8,0	3 706	8,0	3 262	7,2	2 993	7,3	2 650	6,7
100,91–134,54 eur	1 067	2,1	1 053	2,2	959	2,1	977	2,2	974	2,4	1 058	2,7
134,55–168,18 eur	8 216	16,3	7 472	15,7	6 131	13,2	5 815	12,9	1 299	3,2	984	2,5
168,19–235,45 eur	3 856	7,6	3 657	7,7	3 478	7,5	3 521	7,8	7 637	18,6	6 659	16,8
235,46–302,73 eur	2 030	4,0	2 031	4,3	1 647	3,5	1 698	3,8	1 692	4,1	1 751	4,4
Yli 302,73 eur	1 080	2,1	1 052	2,2	886	1,9	911	2,0	969	2,4	1 084	2,7
Elatusapu jätetty kokonaan vahvistamatta	19 780	39,2	19 839	41,7	21 098	45,4	21 396	47,4	20 160	49,1	20 068	50,8
Yhteensä	50 483	100	47 622	100	46 452	100	45 102	100	41 088	100	39 531	100
Lisäksi:												
Kertasuoritteisia / osittain kertasuoritteisia	16		26		56		32		38		46	

Olosuhdeselvitykset

Valtaosa vanhemmista sopii keskenään lapsen asumiseen, huoltoon ja tapaamiseen liittyvistä asioista. Ristiriitatilanteessa kärjäoikeus pyytää tarvittaessa sosiaaliviranomaiselta selvityksen perheen tilanteesta. Sosiaaliviranomaisen lausunto eli olosuhdeselvitys sisältää kertomuksen esim. kotikäynneistä ja lapsen mielipiteen selvittämisestä. Olosuhdeselvityksiä tehtiin vuonna 2023 yhteensä 1 093. Selvitysten määrä on pysynyt tasaisena 2000-luvun. Kukin selvitys lasketaan mukaan vain kerran, vaikka kaksi kuntaa olisi osallistunut selvityksen tekoon.

Hyvinvointialueiden väliset erot perheoikeudellisissa palveluissa

Erilaisten sopimusten määrä kuvaa osaltaan perheoikeudellisten palvelussa lastenvalvojien työmäärää. Koska perheiden tilanteet ovat hyvin yksilöllisiä, eri asioiden valmisteluajoissa on merkittävää vaihtelua. Sopimusten määrää ei siis voi pitää mittarina palveluiden laadusta, tehokkuudesta tai oikeasta kohdentumisesta.

Taulukoon 11 on laskettu vahvistettujen elatusapusopimusten ja muiden lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta sosiaalitoimessa vahvistettujen sopimusten määrä hyvinvointialueilla. Sopimusten määrässä on selviä alueellisia eroja, jotka selittynevät erilaisilla alueellisilla käytännöillä – toisilla alueilla voidaan mm. pyrkiä pidempi kestoisiin elatussopimuksiin. Suuret aluekohtaiset erot ovat tyypillisiä monessa sosiaalipalvelussa.

Myös alueiden erot ominaispiirteissä kuten väestörakenteessa vaikuttanevat jossain määrin eroihin. Esimerkiksi elatussopimuksia joudutaan tyypillisesti muuttamaan, kun elatusvelvollisen maksukyvyssä tapahtuu muutoksia. Tyypillinen muutoksen aiheuttaja on esim. työttömyys, lomautus, tai pätkätyöllisyys. Sosiaalihuollon vahvistamien perheoikeudellisten sopimusten suuri tai vähäinen määrä vastasikin vuonna 2023 monin paikoin hyvinvointialueiden työttömien määrää.

Taulukko 11. Lapsia, joille sosiaalitoimi vahvistanut elatusapusopimuksia sekä sopimuksia lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta yhteensä, lkm. ja per 1 000 lasta, 2023.

	Elatusapusopimuksia		Muut sopimukset	
	lkm.	Per 1 000 lasta	lkm.	Per 1 000 lasta
Koko maa	43 435	42	20 759	20
Etelä-Karjala	1 289	67	559	29
Etelä-Pohjanmaa	1 856	51	1 027	28
Etelä-Savo	1 199	63	538	28
Helsingin kaupunki	4 580	40	1 961	17
Itä-Uusimaa	727	38	459	24
Kainuu	674	58	235	20
Kanta-Häme	1 486	50	745	25
Keski-Pohjanmaa	549	37	265	18
Keski-Suomi	2 269	46	1 279	26
Keski-Uusimaa	1 659	39	905	21
Kymenlaakso	1 876	77	675	28
Lappi	1 426	47	838	27
Länsi-Uusimaa	2 829	28	1 680	16
Pirkanmaa	3 876	40	2 033	21
Pohjanmaa	984	28	501	14
Pohjois-Karjala	1 164	45	480	18
Pohjois-Pohjanmaa	3 239	36	937	10
Pohjois-Savo	1 812	43	912	22
Päijät-Häme	1 993	58	667	19
Satakunta	1 893	53	963	27
Vantaa-Kerava	2 023	36	1 086	19
Varsinais-Suomi	3 957	47	1 966	23
Ahvenanmaa	75	13	48	8

Käsitteet ja määritelmät

Avioliitolla tarkoitetaan kahden henkilön välistä liittoa, joka vahvistetaan vihkimällä. Suomessa rekisteröidyn parisuhteen osapuolet voivat muuttaa parisuhteensa avioliitoksi tekemällä sitä koskevan yhteisen ilmoituksen Digi- ja väestötietovirastolle.

Avoliitolla tarkoitetaan vakiintunutta parisuhdetta, jossa kaksi henkilöä asuu yhteisessä taloudessa, mutta eivät ole avioliitossa keskenään.

Elatusavulla tarkoitetaan elatusvelvollisen maksamaa avustusta elatuksen turvaamiseksi lapselle, joka ei asu pysyvästi hänen luonaan.

Elatustukea maksetaan lapselle, jolle ei makseta elatusapua tai elatusapu on riittämätön lapsen elatukseen. Elatustuen maksaa Kansaneläkelaitos.

Elatusapusopimuksella sovitaan lapsen elatukseen maksettavan elatusavun määrästä ja suorittamistavasta. Sopimuksella turvataan lapsen elatus, jos vanhempi ei muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta taikka jos lapsi ei pysyvästi asu vanhempansa luona. Sopimus vahvistetaan joko kunnan sosiaalitoimessa tai tuomioistuimen päätöksellä.

Elatusapusopimuksella, joka jätetään vahvistamatta (nk. 0-sopimus) tarkoitetaan elatusapusopimusta, jossa elatusavun suuruudeksi on merkitty 0 euroa. Elatusapusopimus vahvistetaan nollaksi esim. sellaisissa tapauksissa, joissa elatusvelvollisella on puutteellinen maksukyky. Osa kunnista on kirjannut tietoja 0-sopimukset kohtaan Elatusapu jätetty kokonaan vahvistamatta ja osa elatusapusopimusten suuruusluokkaan alle 67,28 euroa/kk.

Isyyden tunnustamisen peruuttaminen koskee ennen lapsen syntymää tunnustetun isyyden peruuttamista.

Isyyden selvittämisen tarkoituksena on hankkia sellaisia tietoja, joiden nojalla isyys voidaan vahvistaa tai todentaa. Selvittämisestä vastaa lastenvalvoja.

Isyys voidaan tunnustaa ennen lapsen syntymää äitiysneuvolassa tai lastenvalvojalla, jos isyyden suhteen ei ole epäselvyyttä ja vanhempien henkilöllisyydet voidaan todeta luotettavasti. Lapsen syntymän jälkeen isyyden tunnustamisen vastaanottaa lastenvalvoja, mutta tunnustamislausuman voi vastaanottaa myös Suomen edustuston virkamies, henkilökirjoittaja tai julkinen notaari.

Isyyden vahvistamisella tarkoitetaan prosessia, jossa vahvistetaan lapselle isä. Isyys voidaan vahvistaa joko tunnustamisen perusteella Digi- ja väestötietovirastossa tai isyyden vahvistamista koskevan oikeudenkäynnin seurauksena tuomioistuimen päätöksellä.

Lapsella tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta.

Lapsen huolto-, asumis- ja tapaamisoikeussopimus merkitsee kirjallista sopimusta vanhempien välillä. Sopimus sisältää erilliset osiot lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta. Huolto-osiossa määritellään, kenelle uskotaan lapsen huolto. Huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä muista henkilökohtaisista asioista. Sopimus on esitettävä sosiaalitoimen (tai tuomioistuimen) vahvistettavaksi, mikäli siitä halutaan juridisesti täytäntöönpanokelpoinen. Päätöstä tehtäessä on ennen muuta otettava huomioon lapsen etu ja lapsen toivomukset.

Oheishuoltaja on henkilö, joka on yksinhuoltajavanhemman tai molempien vanhempien ohella lapsen huoltaja. Oheishuoltajalla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin huoltajavanhemmalla, ellei muuta ole erikseen vahvistettu. Oheishuollosta voidaan sopia osapuolten välisellä sopimuksella tai tuomioistuin voi päättää siitä.

Perheoikeudellisella sopimuksella sovitaan erilaisista perhettä koskevista asioista. Lasta koskevia perheoikeudellisia sopimuksia ovat esim. asumissopimus, elatusapusopimus, lapsen huoltoa koskeva sopimus ja tapaamisoikeussopimus.

Rekisteröidyllä parisuhteella tarkoitetaan kahden samaa sukupuolta olevan 18 vuotta täyttäneen henkilön rekisteröityä parisuhdetta.

Vuoroasumisessa lapsi asuu molempien vanhempien luona esim. vuoroviikoin. Vuoroasuminen sovitaan esim. laajennetulla tapaamisoikeussopimuksella. Koska lapsi voi olla kirjoilla vain toisen vanhemman luona, on tehty erikseen sopimus myös lapsen asumisesta.

Äitiyden vahvistaminen. Hedelmöityshoitoon suostumuksen antanut nainen voidaan vahvistaa lapsen äidiksi Digi- ja väestötietoviraston tai tuomioistuimen päätöksellä. Äitiyttä ei kuitenkaan voida vahvistaa, jos lapsella on jo kaksi oikeudellista vanhempaa tai lapselle voidaan todeta tai vahvistaa isä vanhemmuuslain 775/2022 perusteella.

Äitiys voidaan tunnustaa ennen lapsen syntymää äitiysneuvolassa tai lastenvalvojalla. Tunnustaminen on mahdollista, mikäli hedelmöityshoidosta esitetään hedelmöityshoitoklinikan antama todistus ja suostumus hedelmöityshoitoon on annettu 1.4.2019 jälkeen. Lisäksi vanhempien henkilöllisyydet tulee voida todeta luotettavasti. Lapsen syntymän jälkeen äitiyden tunnustamisen vastaanottaa yleensä lastenvalvoja, mutta tunnustamislauseman voi vastaanottaa myös Suomen edustuston virkamies, henkikirjoittaja tai julkinen notaari.

Taulukoissa käytetyt symbolit

.. tietoa ei ole saatu, se on liian epävarma esitettäväksi tai se on salassapitosäännön alainen.

– ei yhtään havaintoa

thl.fi/tilastot/perheoikeudelliset

Tämän julkaisun viite:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Perheoikeudelliset palvelut 2023. Tilastoraportti 18/2024

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISSN 1798-0887

Laatuseloste (SVT)

Perheoikeudelliset palvelut -tilasto

Tilastotietojen relevanssi

Tilasto sisältää vuosittaiset tiedot sosiaalitoimen vahvistamista elatusapusopimuksista, lukumäärätietoja vanhemmuuden selvittämisestä ja vahvistamisesta sekä sosiaalitoimien vuoden aikana vahvistamista sopimuksista lapsen huollosta, asumisesta sekä tapaamisoikeudesta.

Tilastoa on julkaistu vuodesta 1993 lähtien.

Tilastoraportti on tarkoitettu perheoikeudellisia palveluiden kehittäjille ja tutkijoille sekä muille perheoikeudellista kysymyksistä kiinnostuneille. Tietojenkeruu perustuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettuun lakiin (668/2008), jonka mukaan THL:n lakisääteinen tehtävä on mm. tutkia ja seurata väestö hyvinvointia ja terveyttä sekä tutkia, seurata, arvioida ja kehittää sekä ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa (2 §).

Menetelmäkuvaus

Vuoden 2023 tilasto perustuu eri lähteistä saatuihin lukumääriin tietoihin. Henkilötason tietoja ei kerätä.

Tietokokonaisuus	Tiedon lähde
Vanhemmuuden tunnustaminen (ennen ja jälkeen lapsen syntymän)	Digi- ja väestötietovirasto (DVV)
Tuomioistuimen vahvistamat vanhemmuudet	Oikeusrekisterikeskus
Vanhemmuuden selvittäminen	Hyvinvointialueet
Oikeusgeneettiset isyystutkimukset	THL:n oikeuskemiatyöyksikkö
Sopimukset lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta	Hyvinvointialueet
Tiedot oheishuoltajista	Digi- ja väestötietovirasto (DVV)
Elatusapusopimukset	Hyvinvointialueet
Olosuhdeselvitykset	Hyvinvointialueet

Hyvinvointialueet toimittavat tiedot vuosittain helmikuun aikana perheoikeudellisten palveluiden erillistiedonkeruulla. [Lue lisää tiedonkeruusta.](#)

Syntyneitä lapsia koskevat tiedot saadaan Tilastokeskuksen Syntyneet-tilastosta.

Väestön ennakkotiedot ovat ajankohdalta 19.3.2024.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilastossa hyödynnetään lainsäädännössä käytettyjä käsitteitä. Lapsen asemaa sääntelevät laki lapsen elatuksesta (704/1975), laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) sekä 1.1.2023 alkaen vanhemmuuslaki (775/2022), joka korvasi aiemman isyylain (11/2015) sekä äitiyslain 253/2018.

Tiedot perustuvat hyvinvointialueiden (ennen vuotta 2023 kuntien) ilmoittamiin lukuihin. Epäselvien tapausten selvittämiseksi saatuja tietoja verrataan edellisen vuoden tietoihin ja ne pyydetään tarvittaessa tarkistamaan.

Tilastosta löytyneet mahdolliset epätarkkuudet korjataan vuosittain. Tämä koskee myös aiempien vuosien tietoja.

Digi- ja väestötietovirasto vastaa heiltä saatujen tietojen laadusta ja oikeellisuudesta.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Perheoikeudelliset palvelut -tilasto on THL:n kerran vuodessa tuottama tilasto. Tilasto ilmestyy yleensä touko-kesäkuussa, jolloin julkaistaan edellisen vuoden tiedot.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys / selkeys

Tilastoraportit julkaistaan [THL:n verkkosivuilla](#).

Tiedot ovat saatavissa hyvinvointialueittain. Osa tiedoista on saatavana [Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanetistä](#).

Tilastoraportissa on kuvattu keskeiset tulokset ja selitetty käytetyt käsitteet ja määritelmät.

Tilastojen vertailukelpoisuus

THL (aikaisemmin Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Stakes) on kerännyt tietoja vuodesta 1993 lähtien. Sitä ennen tilastoinnista vastasi sosiaali- ja terveyshallitus.

Vuonna 1999 kerättävää tietosisältöä supistettiin isyyden selvittämisen ja vahvistamisen sekä lapsen huollon ja tapaamisoikeuden osalta.

Tiedonkeruuseen lisättiin vuonna 2008 kysymys vuoroasumisesta. Vuosina 2008 ja 2009 tietoa ei saatu kaikista kunnista. Vuoroasumisten määrää koskeva tieto on siten vertailukelpoinen vuodesta 2010 lähtien.

Elatustuen maksatus ja tilastointi siirtyi 1.4.2009 lähtien Kelaan. Elatustukea koskevista tiedoista on vuoden 2010 tilastosta alkaen mukana vain vahvistetut elatusapusopimukset. Kelan tilastoinnista löytyy tietoa [Tilasto elatustuesta](#)- sivulta.

Vuonna 2015 tarkennettiin elatusapusopimusten 0-sopimuksia koskevaa oheistusta, koska osa kunnista on kirjannut tietoja 0-sopimukset kohtaan 'Elatusapu jätetty kokonaan vahvistamatta' ja osa elatusapusopimusten suuruusluokkaan alle 67,28 euroa/kk.

Isyyden tunnustaminen ennen tai jälkeen lapsen syntymän on tilastoitu 2016 lähtien. Äitiyden tunnustaminen ja vahvistaminen on tilastoitu vuodesta 2020 lähtien.

Joulukuussa 2019 voimaan tulleen lakimuutoksen seurauksena henkilöstä, joka tunnustaa isyyden tai äitiyden ennen lapsen syntymää, tulee lapsen huoltaja ilman erillistä sopimusta, kun vanhemmuus vahvistetaan tunnustamisen perusteella. Lakimuutoksen vuoksi erikseen tehtävien huoltosopimusten määrä puolittui sekä 2020 että 2021.

Huolto-, asumis- ja tapaamisoikeussopimusten määrät ovat huomattavasti vähentyneet vuodesta 2018. Vähenneminen johtuu pääosin lakimuutoksesta. Lakimuutoksen vuoksi lapsen vanhemmuuden ennen lapsen syntymää tunnustaneesta vanhemmasta tulee myös lapsen huoltaja, kun vanhemmuus on vahvistettu. Vanhemmuuden vahvistaa Digi- ja väestötietovirasto. Tapaukset, joissa vanhemmat sopivat keskenään lapsen asumisesta, huollosta ja tapaamisoikeudesta, eivät tule mukaan tilastoon, mutta ne saattavat vähentää tilastoituja sopimusmääriä.

Vuoden 2022 tiedoista lähtien yhteishuollosta sopineista vanhemmista ei kysytty asuvatko vanhemmat yhdessä vai erillään. Huolloista yksin toiselle vanhemmalle tehdyistä sopimuksista ei eritelty onko vanhempi äiti, isä tai samaa sukupuolta oleva puoliso. Samoin lapsen asumista vain toisen vanhemman luona ei eritelty oliko vanhempi äiti vai isä. Tilastointiin tehtyjen muutosten huomioiminen asiakastietojärjestelmissä ja lastenvalvojien tilastointikäytännöissä ei ollut täysin sujuvaa. Erityisesti vuoroasumisesta koskevien tietojen laskentaa asiakastietojärjestelmissä jouduttiin korjaamaan ja osa korjauksista johti muihin haasteisiin. Asumista koskevia tietoja ei voi siis pitää täysin luettavina tiedonkeruun muutosten takia vuonna 2022.

Vuoden 2023 tiedonkeruussa pyydettiin hyvinvointialueita ilmoittamaan erityisesti lasten määrä, joille tehty elatusapusopimus. Aikaisempina vuosina on tilastoitu sopimusmääriä, sopimus on saattanut sisältää useammalle lapselle sovitun elatusavun.

Vuodesta 2023 lähtien Digi- ja väestötietovirastolta saadaan isyyden selvittämistä ja DVV:n vahvistamia vanhemmuuksia koskevat tiedot. Tiedot kerättiin aiemmin kunnilta.

Vuodesta 2023 lähtien Oikeusrekisterikeskukselta saadaan tiedot tuomioistuimissa vahvistettujen vanhemmuuksien lukumääristä. Tiedot kerättiin aiemmin kunnilta. Oikeusrekisterikeskuksen tietoihin sisältyvät aikaisemmista vuosista poiketen myös yli 18-vuotiaita

koskevat vahvistamiset. Aiempien tietojen perusteella voidaan arvioida, että täysi-ikäisten osuus tuomioistuimissa vahvistetuista isyyksistä on yli puolet.

Selkeys ja eheys / yhtenäisyys

Tilastoraportti sisältää kattavasti koko maan tiedot tehdyistä elatussopimuksista, lapsen huollosta ja isyyden selvittämistä sekä vanhemmuuden vahvistamisista.

Perheoikeudelliset palvelut 2023 –tilaston erityiskysymykset

Vanhemmuuden vahvistamista koskevat tiedot saadaan vuoden 2023 lähtien Digi- ja väestötietovirastolta (DVV) ja Oikeusrekisterikeskuksesta. Aiemmin tiedot kerättiin kuntien lastenvalvojilta.

Hyvinvointialueet toimittavat tiedot ensimmäistä kertaa hyvinvointialueiden laajuisina, eikä kuntakohtaisia tietoja enää kerätty.

Hyvinvointialueiden tiedoissa oli joitakin alueellisia puutteita:

- Lappi: neljän kunnan tiedot puuttuvat tammi-maaliskuulta ja yhden kunnan tiedot tammi-toukokuulta.
- Itä-Uusimaa: tiedot puuttuva 6 kuukauden sisällä lapsen syntymästä tehtävistä vanhemmuuden selvittämistä ja isyyden selvittämisestä tapauksissa, joissa isyys on tunnustettu ennen lapsen syntymää.
- Kainuu: puuttuu huoltoa ja asumista koskevia sopimuksia.
- Pohjois-Pohjanmaa: oletettavasti pieniä puutteita tiedoissa
- Kainuu: puuttuu huoltoa ja asumista koskevia sopimuksia.

Puutteet johtuvat asiakastietojärjestelmien muutoksista.